

Think twice

NETINKÄYTÖN TEESIT NUORILLE

1. Huolehdi käyttämäsi tietokoneen tietoturvallisuuden tasosta

- Jokaisessa nettiin kytketyssä tietokoneessa tulee olla ajan tasalla oleva virustorjuntaohjelma. Monet antivirusohjelmat ovat maksullisia, mutta netistä voi imuroida yksityiskäyttöön myös maksuttomia antivirusohjelmia.
- On erittäin tärkeää huolehtia, että virustorjuntaohjelma tulee päivitettyä riittävän usein. Helpointa on, jos asetuksista saa päivityksen tapahtumaan automaattisesti aina, kun uusi päivitys on saatavilla.
- Jokainen nettiin kytketty tietokone tulee olla suojattu myös palomuurilla. Tämä on erityisen tärkeää jatkuvasti auki olevissa yhteyksissä (laajakaista, kaapeli). Monet suojauspalveluja tarjoavat yritykset tarjoavat yhdistettyä virustorjunta-palomuuriohjelmaa. Näiden lisäksi on olemassa netistä maksuttomasti saatavia palomuuriohjelmia.
- Kun saat sähköpostia, joissa on liitetiedosto, älä avaa sitä (Tämä on erityisen tärkeä asia, jos lähettäjän on sinulle tuntematon taho). Jos sähköposti tulee tutuksi sähköpostiosoitteen kautta, varmista ensin, että hän on todella lähettänyt sinulle sähköpostia, jossa on sovittu liitetiedosto. Erityisesti, jos liitetiedoston lopussa on joku seuraavista päätteistä: ".exe", ".bat", ".com", ".vbs", ".pif", jätä se avaamatta, sillä niissä on usein mukana virus.

2. Käytä ohjelmista aina vain laillisia versioita ja hanki ne turvallisesta paikasta

- Laillisten ohjelmien käyttäjänä voit varmistua, että käyttämäsi ohjelma toimii kerrotulla tavalla.
- Kun imuroit netistä ohjelmia vain turvallisista tunnetuista paikoista, mahdollisuus virusten ym. haittaohjelmien tuleminen koneelle ohjelman mukana pienenee. Silti on aina huolehdittava ajan tasalla olevan antivirusohjelman olemassaolosta, sillä riskit ovat aina olemassa.

3. Lue tarkkaan käyttöoikeussopimukset ennenkuin hyväksyt palvelun tai ohjelman käyttöösi

- Käyttöoikeussopimuksissa näkyy usein mm. tietojesi käyttö esim. markkinointiin, mahdolliset ohjelmien tai palvelun käyttörajoitukset sekä ehdot, joilla yleensäkin saat palvelua käyttäen.
- Jos et itse varmasti ymmärrä käyttöehtojen sisältöä, kannattaa keskustella asiasta ensin aikuisen kanssa.
- Klikkaamalla OK (Hyväksyn) sitoudut noudattamaan sopimuksessa mainittuja ohjeita ja muita seikkoja.

4. Estä oman sähköpostiosoitteistosi väärinkäyttö

- Kun tallennat sähköpostiohjelmasi osoitteistoon osoitteen, tee siihen pieni muutos, joka estää sähköpostiosoitteistosi luvattoman käytön erilaisten virusten toimesta. (esim. tallentamalla osoitteen mikko.mainio@jippii.fi muotoon mikko.mainio@poista.jippii.fi tai mikko.mainio#jippii.fi. Kun sitten käytät osoitetta, poistat sanan "poista" tai laitat #-merkin tilalle @-merkin)

5. Hanki käyttöösi ns. kakkosmailiosoite, jonka tarvittaessa annat netissä henkilölle, jolle haluat antaa yhteystietosi (ne tuntemattomat henkilöt) tai palveluun, joka rekisteröitymisen yhteydessä vaatii sähköpostiosoitteen.

- Anna henkilötietosi vain, jos ne ovat aivan pakolliset ja katsot palvelun kohdallasi niin tärkeäksi, että tietojen antaminen on todella tarpeellista. (esim. viranomaisyhteydet tai nettikauppa)
- Henkilötietojen (nimi, puhelinnumero, valokuva, www-sivusi osoite tms.) antaminen netin keskustelukanavilla ei välttämättä ole aina turvallista.
- Maksuttoman osoitteen voit saada useista eri palveluista netistä.
- Tarkista käyttäjätiedoista mahdollisuus kieltää mainosten vastaanotto, ellet halua niitä vastaanottaa (jos et kiellä, mainospostia saattaa tulla todella paljon).

6. Käytä vaikeita salasanoja ja vaihda salasanasi riittävän usein

- Muista, että salanasana on *salainen sana*, jota ei kerrota edes kavereille.
- Älä käytä ns. salasanantallentajia, jos samaa tietokonetta käyttävät muutkin kuin sinä itse.
- Käytä useampaa eri salasanaa esim. sähköposteissa, keskustelupaikoissa ja muissa palveluissa jokaisessa oma salanasana
- Hyvässä salanasanassa on aina isoja ja pieniä kirjaimia sekä ainakin yksi numero sekä nykysuosituksen mukaan myös joku erikoismerkki (esim. ! Tai ? Tai @ jne.) ja hyvä salanasana sisältää vähintään 8merkkiä.
- Kehitä itsellesi muistilauseita, joista sanojen ensimmäisistä kirjaimista muodostat salasanasi - huom. A:n tilalla voit käyttää esim. @-merkkiä (esim. serkkuni Marita on asunut 20vuotta Californiassa= sMo@20vC).
- Salanasana on hyvä vaihtaa ainakin kolmen kuukauden välein.

7. Valitse yksilöllinen nimimerkki ja rekisteröi se, jos palvelu mahdollistaa rekisteröinnin

- Yksilöllinen nimimerkki vähentää sekaannuksia eri henkilöiden välillä, joten välttä esim. julkkisten nimiä nimimerkissäsi.
- Älä lisää nimimerkkiisi syntymävuottasi, koska se voi toimia myös ikävänä houkuttimena (ikäsihän on muuttuvaa tietoa, jota muutenkin kannattaa välttää).
- Rekisteröimällä nimimerkkisi varmistat, etteivät muut henkilöt voi ko. palvelussa esiintyä sinuna.

8. Netin keskustelupaikoissa toimi siten kuin toivot muidenkin niissä toimivan

- Tunne netiketin sisältö (esim. www.internetopas.com/netiketti) ja toimi netissä sen mukaan.
- Kaikenlainen häiriköinti keskustelupaikoissa on ikävää osallistujille. Usein häiriköt saavatkin porttikiellon ko. paikkaan. Halutessasi netin keskustelupaikoista iloa, toimi, kuten toivot muidenkin toimivan ko. paikassa silloin, kun sinä olet siellä.

9. Huolehdi käyttämäsi tietokoneen välimuistin ja sivuhistorian tyhjennyksestä erityisesti käyttäessäsi julkisia tietokoneita (esim. kirjastot, koulut, nettikahvilat)

- Opettele käyttämäsi selaimen välimuistin tyhjennys (ohjeet esim. http://linkkipankki.helppimesta.fi/artikkelit/pc_ohje.html) ja muista myös tehdä se ainakin aina julkisia koneita käyttäessäsi.
Huom. Jotkut webmail-ohjelmat voivat olla luettavissa käyttämällä back /takaisin-nappulaa. Siksi kannattaa aina muistaa kirjautua ulos palvelusta ja sen lisäksi tyhjentää selaimen välimuisti.

10. Etsiessäsi tietoa netistä, tarkista tietolähteen luotettavuus

- Kun etsit tietoa, saat hakukoneilla usein satoja, joskus tuhansiakin linkkejä etsimästäsi asiasta. On tärkeää, että tarkistat tietolähteen oikeellisuuden, sillä netissä on oikean ja asiallisen tiedon lisäksi erittäin paljon "huhua-tietoa", jolla ei ole tiedon kanssa mitään tekemistä. Käytä siis tietolähteinäsi mieluiten tunnettuja sivustoja ja palveluja.

11. Muista, että tarvittaessa viranomaiset voivat jäljittää netinkäyttäjän

- Jokaisesta nettisivuilla käynnistäsi jää tietoja palveluntarjoajalle. Näiden tietojen pohjalta ei yksittäinen nettipalveluntarjoaja voi sinua jäljittää, mutta tarvittaessa viranomaiset (poliisi) voi jäljittää jokaisen ip-tunnuksen käyttäjän.

12. Huolehdi, että sinulla on nettielämän lisäksi riittävästi muutakin elämää ihmisten parissa

- Nettiriippuvuus alkaa usein huomaamatta. On siis tärkeää, että sinulla on riittävästi muitakin ihmiskontakteja ja elämää, johon netti ei lainkaan kuulu.
- Netti on mukava apuväline erilaisissa asioissa, mutta sinulla tulee olla myös aikaa muulle elämälle. Jos koneen sammuttaminen alkaa tuntua vaikealta, hanki itsellesi apuvälineitä, esim. Nettipaussi (kts. www.nettipaussi.net/)
- Jos epäilet olevasi nettiriippuvainen, käy tekemässä nettiriippuvuustesti (esim. www.paihdelinkki.fi) ja toimi sieltä saamiesi ohjeiden mukaan jatkossa.

Muista sovellettuna vanha ajatus: "Netti on hyvä renki, mutta huono isäntä"!